

SPOVEDANIE ȘI EUHARISTIE

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 29 octombrie 2012, a examinat referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu inițiativele Patriarhului României privind declararea anului 2014 în Patriarhia Română ca „Anul omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii)” și „Anul comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni”. În referatul prezentat, s-a menționat că inițiativa privind proclamarea în anul 2014 a „Anului omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii)” are ca scop să aducă, astăzi, în centrul misiunii Bisericii redescoperirea Tainei Spovedaniei, ca mijloc de reconciliere, vindecare, înnoire spirituală și sfințire a vieții credincioșilor, evidențierea importanței și obligativității Tainei Spovedaniei, ca pregătire pentru primirea Sfintei Euharistii, pregătirea și primirea la timp a Sfintei Împărtășanii ca mijloc de sfințire și înnoire a vieții, intensificarea participării la Sfânta Liturghie, ca pregustare a prânzului în Împărăția lui Dumnezeu și manifestare concretă a unității Bisericii, primirea Sfintei Împărtășanii ca izvor tainic de putere a învierii și vieții veșnice, importanța Sfintei Împărtășanii, ca izvor de iubire jertfelnică și iertătoare a lui Hristos precum și valorificarea roadelor primirii Sfintei Împărtășanii în viața preotului, a creștinilor și a comunității. În continuare, s-a precizat faptul că aceste inițiative urmăresc în special pregătirea din timp a evenimentelor, prin studii, articole, cărți de reflecție și manifestări cu caracter liturgic, duhovnicesc, cultural-educativ, social-filantropic și teologic-științific la toate nivelurile, dar mai ales la cel parohial, organizarea de congrese, colocvii, seminarii, conferințe preoțești cu tema: „Anul omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii)” și cu tema „Anul comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni”; evidențierea temelor și a activităților organizate prin mijloacele media și publicistice ale Bisericii noastre; evaluarea, la încheierea anului, a modului de aducere la îndeplinire în eparhii a programului-cadru de celebrare a celor două teme propuse pentru anul 2014.

Urmând îndrumărilor prezentate, în cele ce urmează vom încerca să oferim o prezentare a importanței celor două Taine în viața noastră, dar și o descriere pe scurt a instituirii lor și a celebrării lor în perioada primară a creștinismului.

Cu siguranță pentru fiecare creștin, Tainele Spovedaniei și Euharistiei reprezintă valori esențiale ale vieții sale duhovnicești. De fapt, în lipsa acestora, nu

putem vorbi despre o existență creștină cu adevărat. Dacă prin Taina Spovedaniei ne ușurăm sufletul de păcatele săvârșite, prin primirea Sfintei Împărtășanii atingem punctul culminant al unirii noastre spirituale și fizice cu Hristos, Care ne oferă Trupul și Sângele Său „spre iertarea păcatelor și viața de veci“.

Odată cu păcatul săvârșit de Adam și Eva și care a constat nu doar în consumarea fructului din pomul binelui și răului, ci și în atitudinea de lașitate și lipsită de pocăință, o serie de lucruri negative s-au răspândit asupra omului și a întregii creații. În primul rând, au apărut afecțele - foamea, setea, senzația frigului, dorința sexuală etc. În al doilea rând, au apărut pedepsele care au culminat cu perspectiva morții. În al treilea rând, s-a deschis efectiv calea patimilor. Fiecare om este nevoit acum să poarte și un război duhovnicesc aprig pentru a-și păzi curăția sufletului. Evident, în cursul acestui război, el este ajutat foarte mult de harul lui Dumnezeu, fără de care nu ar reuși să biruiască ispitele cu care se confruntă. Un element extrem de important îl constituie așadar mărturisirea păcatelor care se face în cadrul Tainei Spovedaniei.

După cum bine se știe, în cursul primelor veacuri, mărturisirea păcatelor avea un caracter public. Datorită apariției unor neconcordanțe și tulburări, mărturisirea publică a fost în cele din urmă înlocuită cu cea individuală în secolul al IV-lea de Sfântul Nectarie, Arhiepiscopul Constantinopolului, care va rămâne în această formă până astăzi. Apariția și dezvoltarea puternică a monahismului au condus în timp la o intensificare a dorinței de primire a Tainei Spovedaniei. Duhovnicii din mănăstiri, buni cunoscători ai sufletelor omenești, au osândit aspru spovedaniile rare și formale existente la vremea respectivă, afirmând că, pentru un progres duhovnicesc perpetuu, este nevoie de o curățire sistematică a minții și inimii noastre nu doar prin rugăciuni și postiri, ci și prin mărturisirea faptelor și a gândurilor păcătoase. Așadar, pentru a putea săvârșii o spovedanie care să ne ajute să progresăm spiritual, trebuie să ne cunoaștem bine păcatele, să ne căim pentru ele și să nu ne rușinăm atunci când le mărturisim. Spovedania trebuie făcută sincer, fără ocolișuri și fără tentația de a-i prezenta pe alții ca fiind vinovați. De asemenea, trebuie să ne alegem un preot duhovnic la care să mergem constant, deoarece, în caz contrar, există riscul de a nu ne lăsa cunoscuți așa cum trebuie și de a primi sfaturi care nu ni se potrivesc.

O altă problemă a creștinilor din zilele noastre este că aceștia preferă să se spovedească foarte rar, eventual numai în Săptămâna Patimilor, fapt care conduce la o aglomerare nefirească a solicitărilor în această perioadă. Este benefic ca Spovedania să fie făcută ori de câte ori ne simțim conștiința încărcată. Nu există nici un termen prescris de dinainte care trebuie respectat. Însă, este necesar să avem grijă să fim bine pregătiți pentru a primi așa cum se cuvine sfaturile părintelui duhovnic. Mai importantă decât frecvența Spovedaniei este împlinirea canonului primit și care poate consta în rugăciuni, metanii, milostenii sau alte leacuri de folos menite să vindece patimile de care suferim .

Părintele Alexander Schmemmann reunește practic importanța Tainei Spovedaniei și a Tainei Euharistiei atunci când afirmă că : „Într-adevăr, pentru noi, cei care în mod constant Îl părăsim pe Hristos și ne excomunicăm pe noi înșine din viața Lui, este o necesitate să ne reîntoarcem la El ca să primim, iară și iară, darul care în El a fost dat o dată pentru totdeauna. Iar dezlegarea de păcate este semnul că această întoarcere a avut loc și a fost împlinită. După cum fiecare Euharistie nu este o «repetare» a Cinei lui Hristos, ci înălțarea noastră, primirea noastră la același și veșnic ospăț, la fel, Taina Pocăinței nu este o repetare a Botezului, ci întoarcerea noastră la «înnoirea vieții», pe care Dumnezeu ne-a dăruit-o o dată pentru totdeauna“ (Pr. Alexander Schmemmann, Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia, trad. pr. Aurel Jivi, EIBMBOR, București, 2001, p. 97). În esență, nu alergăm de fapt decât după ceea ce ar fi trebuit să avem și să păstrăm cu grijă: viața noastră întru Dumnezeu, pentru Dumnezeu și cu Dumnezeu.

Trecând la cea de-a doua Taină amintită credem că din toate tainele și paradoxurile creștinismului, Taina Sfintei Euharistii este una din cele care incită cel mai mult rațiunea umană, părănd mai greu de explicat și, prin urmare, de acceptat, mai ales în ceea ce privește transformarea materiei vizibile - pâinea și vinul - în trupul și sângele lui Hristos, trup și sânge pe care nu le vedem ca atare, ci pe care le vedem tot în forma pâinii și a vinului. Dealtfel, învățătura și viața creștină cuprind multe taine sau paradoxuri care prin însăși definiția lor nu se pot explica, ci se acceptă doar prin credință, deși, uneori, unele taine pot fi destul de ușor acceptate de logica omenească.

Dar dacă Hristos a făcut atâtea minuni în timpul activității sale, deci dacă El cunoștea atât de bine legile materiei și o stăpâna, atunci ne apare explicabil și logic ca El să fi putut realiza transfigurarea, spiritualizarea propriului său trup, să fi provocat cu cheia științei sale - sau mai degrabă a atotștiinței - ca materia trupului Său să treacă într-un alt stadiu - superior - de existență.

Așadar, putem mânca pâine și vin, la prima vedere, dar, în fond, în mod esențial, acestea sunt elemente transfigurate, prin comuniunea lor cu Hristos în Duhul Sfânt, prin asumarea lor de către Hristos, în însăși materia trupului și sângelui Său. Este vorba tot de o materie transfigurată, dar care păstrează calitățile sale inițiale - aspect, formă, culoare. Formal, în aparență înșelătoare, eu mănânc pâine și vin, dar în fond mănânc și beau trupul și sângele Domnului Iisus Hristos. Trebuie însă bine precizat că această încercare de apropiere logică a prefacerii darurilor în trupul și sângele lui Hristos nu desființează nicidecum taina sau caracterul de taină al prefacerii și nu presupune diminuarea credinței noastre.

Încă din perioada primelor veacuri ale creștinismului, regula de împărtășire la fiecare Liturghie era în vigoare și se practica cu regularitate. În timp, fervoarea creștinilor a început să scadă, odată cu apariția unor noi moduri de raportare la Taina Euharistiei. Dacă în primele veacuri creștinii se împărtășeau frecvent, au

Început apoi să considere Euharistia un fel de premiu al virtuții individuale, nu un medicament duhovnicesc menit să le întrețină vie viața spirituală și să îi ajute să dezhădăcineze pornirile pătimase. Așadar, s-au împărțit din ce în ce mai rar, ajungându-se ca, la un moment dat, să fie nevoie de reale îndemnuri ale ierarhiei bisericești pentru o primire mai deasă a Împărtășaniei, însoțită bineînțeles de pregătirea corespunzătoare. Cu toate acestea, din secolele IV-V și până în prezent, predomină încă o concepție eronată legată de primirea Împărtășaniei, din cauza neștiinței creștinilor, iar la multe Liturghii îndemnul „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați“ este nesocotit din start. Însă, cu multă răbdare din partea preoților, s-au constatat rezultate mult peste așteptări în parohii unde, înainte, foarte puțini creștini se împărțeau, și atunci numai în Postul Paștelui. Printr-o catehizare corespunzătoare, întreținerea unei legături spirituale puternice între preotul duhovnic și credincioșii care se spovedesc frecvent la acesta, prin rugăciune și o postire adecvată, tot mai mulți creștini doresc să Îl primească (mai des decât o dată sau de patru ori pe an) pe Hristos în Sfânta Împărtășanie. Foloasele Împărtășirii sunt numeroase. Ele constau în primul rând în schimbarea lentă, dar progresivă a vieții celor care se împărtășesc. Apropierea ceva mai frecventă de Hristos implică automat și o serie de renunțări mai mici sau mai mari, un canon de rugăciune păstrat constant și o relație de ascultare față de preotul duhovnic. Împărtășirea ne ajută să creștem virtuțile din interiorul nostru și slăbește tăria patimilor, dar, totodată, presupune și un efort duhovnicesc susținut.

Adesea, participarea noastră la Liturghie se încheie odată cu plecarea din biserică la finalul slujbei. Ne vine greu să păstrăm starea de bine și bucuria pe care am dobândit-o în timpul petrecut în rugăciunea comună alături de ceilalți creștini. Stresul, certurile, dificultățile financiare ne creează presiuni suplimentare, adăugate vieții de familie și serviciului, care pot fi uneori foarte solicitante. Așadar, nu prea înțelegem aspectul practic al expresiei părintelui Alexander Schmemmann, „liturghie după liturghie“. Însă împărtășirea cu Hristos trebuie să se prelungească în mod clar în fiecare fațetă a vieții noastre. Părintele menționat anterior a vorbit adesea foarte frumos despre o privire „euharistică“ a lumii. Hrănirea noastră biologică trebuie dublată și transfigurată de hrănirea euharistică. Relația noastră cu semenii trebuie îmbogățită cu razele luminoase ale prieteniei noastre cu Dumnezeu. De aceea, darul primit în fața Sfântului Altar și care constă exterior doar într-o fărâmă de pâine și câteva picături de vin, dar care este mai prețios decât tot universul creat, trebuie să rodească în inimile noastre asemenea unei bucăți mici de aluat care dospește o cantitate infinit mai mare de făină. Însă, pentru a reuși acest lucru, trebuie să ne pregătim să apărăm ceea ce am dobândit cu multă trudă, atât printr-o atenție trează, cât și printr-o smerenie profundă.